

Strasbourg, 7 Aralık 2007

CEPEJ(2007)13

Adaletin Etkinliğine İlişkin Avrupa Komisyonu (CEPEJ)

Ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğa ilişkin mevcut tavsiye kararının daha iyi uygulanmasına yönelik rehber¹

Çev. Av. Arb. Prof. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK*

¹ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ): Guidelines for a better implementation of the existing recommendation concerning mediation in penal matters, Strasbourg, 7 December 2007.

* Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk (Medenî Usûl, İcra ve İflâs Hukuku) Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (mozbek@ankaratahkim.com).

**CEZA UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUĞA
İLİŞKİN MEVCUT TAVSİYE KARARININ DAHA İYİ
UYGULANMASINA YÖNELİK REHBER**

Giriş

1. Avrupa Konseyi'nin Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde (Mayıs 2005'te Varşova'da) gerçekleştirilen üçüncü Zirve Toplantısında Devlet ve Hükümet Başkanları, "Avrupa Konseyi'nin standart belirleme potansiyelinden tam anlamıyla yararlanma" ve "Teşkilatın hukukî alandaki işbirliğine ilişkin yasal belgeleri ve yöntemlerinin uygulanmasını ve daha da geliştirilmesini teşvik" taahhüdünde bulunmuşlardır. Devlet ve Hükümet Başkanları ayrıca, "üye devletlerin adaleti daha adil ve hızlı şekilde tesis etmeleri ve uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yollar geliştirmelerine yardımcı olma" kararı almışlardır.

2. Kurucu Belgesinde yer alan kuruluş amaçlarından biri de, "adaletin etkinliği ve adilliği konusunda Avrupa Konseyinin uluslararası hukukî belgelerinin daha iyi kullanılmasını sağlamak" olan CEPEJ, bu kararlar ışığında, alternatif uyuşmazlık çözümüne ilişkin Avrupa Konseyi belgeleri ve standartlarının etkin şekilde uygulanmasının kolaylaştırılmasına yönelik yeni bir faaliyeti, öncelikleri arasına katmıştır.

3. Bu sebeple, Bakanlar Komitesinin başta;

- aile arabuluculuğuna ilişkin Rec(98)1 sayılı Tavsiye Kararı,
- hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuğa ilişkin Rec(2002)10 sayılı Tavsiye Kararı,
- ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğa ilişkin Rec(99)19 sayılı Tavsiye Kararı,
- idarî mercilerle özel kişiler arasındaki dava yoluna alternatifler hakkındaki Rec(2001)9 sayılı Tavsiye Kararı

olmak üzere, (arabuluculuk alanında almış olduğu) ilgili tavsiye kararlarının üye devletlerdeki etkisini ölçmek ve bunların etkin şekilde uygulanmasını kolaylaştırmak için özel tedbirler önererek, bu tavsiyelerde yer alan arabuluculuk ilkelerinin uygulanmasını geliştirmek amacıyla, Arabuluculuk Çalışma Grubu (CEPEJ-GT-MED)² kurulmuştur.

4. Bu belge, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğa ilişkin Rec(99)19 sayılı Tavsiye Kararı ile ilgilidir. Aile arabuluculuğu, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk ve idarî mercilerle özel kişiler arasındaki dava yoluna alternatiflerle ilgili olan diğer üç Tavsiye Kararı, özel bir yaklaşım gerektirmektedir ve ayrı belgeler içerisinde incelenmektedir.

5. Çalışma Grubunun (8-10 Mart 2006 tarihlerinde Strasbourg'da gerçekleştirdiği) ilk toplantısında, üye devletlerin yukarıda belirtilen Tavsiye Kararları ve söz konusu Tavsiye Kararlarında yer alan ilkeler çerçevesinde, arabuluculuğun kendi ülkelerindeki gelişimi hakkındaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla bir anket düzenlenmiştir. Anketler, 16 temsilci devlete gönderilmiştir.

6. Anketlere, üye devletler ve meslek mensuplarından 52 yanıt alınmış ve bilim uzmanı Julien LHUILLIER (Fransa) tarafından, bu yanıtları özetleyen bir rapor hazırlanmıştır. Ancak, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuk hakkında sınırlı bilgi temin edilmiştir. İlgili Tavsiye Kararının kabul edildiği tarihten bu yana, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuk kavramı ve arabuluculuğun kapsamı gelişmiş, daha geniş bir kavram olan ve "mağdur-fail

² CEPEJ-GT-MED Çalışma Grubunun üyeleri şöyledir: Nina BETETTO (Slovenya), Ivana BORZOVÁ (Çek Cumhuriyeti), Peter ESCHWEILER (Almanya), Maria da Conceição OLIVEIRA (Portekiz), Rimantas SIMAITIS – Başkan - (Litvanya), Jeremy TAGG (Birleşik Krallık), Anna WERGENS (İsveç).

arabuluculuğu”nu³ da içeren “onarıcı adalet” kavramı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, ilgili Tavsiye Kararının güncellenmesi konusunda başka çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bu yapılmadan önce, üye devletlerde onarıcı adaletin etkisinin, güncel ve mukayese edilebilir verilere dayalı şekilde, etraflıca değerlendirilmesi gerekecektir.

7. Beklenebileceği gibi mağdur fail arabuluculuğunun gelişiminde, üye devletler arasında, özellikle aşağıdaki engellerden dolayı oldukça farklılık bulunmaktadır:

- Onarıcı adalet ve arabuluculuk hakkındaki bilinç eksikliği,
- mahkumiyet öncesi ve sonrasında mağdur fail arabuluculuğuna başvurulmaması,
- tarafları arabuluculuğa yönlendirme yetkisinin, sadece tek bir ceza adaleti kurumu ile sınırlı olması,
- arabuluculuğun masrafinin nispeten yüksek olması,
- uzmanlık eğitiminde eksiklik ve arabulucuların niteliklerinde farklılıklar bulunması.

8. Bu engeller ışığında ve onarıcı adalet usullerinin geleneksel ceza adaleti karşısında bir alternatif ve anlaşmazlık çözümü için bir araç olarak kullanılabilmesi fikrinden hareketle; ayrıca, bu usullerin zararı giderme ve tekrar suç işleme olasılığını azaltma potansiyelinden dolayı Çalışma Grubu, üye devletlerin ceza uyuşmazlıklarında arabuluculukla ilgili Tavsiye Kararını uygulamalarına yardımcı olmak amacıyla, aşağıdaki bağlayıcı olmayan rehberi hazırlamıştır.

1. Kullanılabilirlik

9. Arabuluculuk hizmetlerinin eşit şekilde kullanımını yaygınlaştırmak için, yaptırımlar uygulanması dâhil olmak üzere, ceza yargılaması usullerinin her aşamasında, mümkün olduğu kadar geniş bir coğrafi alanda, uygulanabilir arabuluculuk programlarını teşvik etmek ve kurmak için tedbirler alınmalıdır.

1.1. Arabuluculuk projelerinin üye devletlerce desteklenmesi

10. Üye devletler, malî ve diğer destek yollarıyla, uygulanabilir olan mevcut ve yeni arabuluculuk programlarını tanımalı ve teşvik etmelidir. Başarılı arabuluculuk programlarının oluşturulmuş olduğu yerlerde ise üye devletler, bilgilendirme, eğitim ve denetim yoluyla bu programların kullanılabilirliğinin yaygınlaştırılması için teşvik edilmelidir.

1.2. Hâkim, savcı ve diğer ceza adaleti mercilerinin rolü

11. Hâkim, savcı ve diğer ceza adaleti mercileri, arabuluculuğun gelişiminde önemli bir role sahiptir. Bunlar, arabuluculuk konusunda bilgi verebilmeli, bilgilendirme toplantıları yapabilmeli ve uygun hallerde, mağdur ve/veya failleri arabuluculuğa başvurmaya davet edebilmeli ve/veya davayı arabuluculuğa gönderebilmelidirler. Üye devletler, mağdur ve failere daha etkin şekilde ulaşılabilmesi amacıyla, ceza adaleti mercileri ve arabuluculuk hizmetleri arasında işbirliğinin oluşturulmasına ve/veya geliştirilmesine teşvik edilmektedir.

1.3. Sosyal kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının rolü

12. Bu kurum ve kuruluşların, onarıcı adalet ve arabuluculuğun yaygınlaştırılmasında önemli bir role sahip olmaları sebebiyle üye devletler, sosyal kurumlar, mağdur destek kuruluşları ve ceza adaleti sistemi ile ilişki içinde olan diğer kuruluşları tanıma konusunda teşvik

³ Ayrıca bakınız, Ceza Uyuşmazlıklarda Onarıcı Adalet Programlarının Kullanımına ilişkin ECOSOC Res 2000/14 ve Res 2002/12 sayılı Birleşmiş Milletler temel prensipleri. İlgili Tavsiye Kararı ve bu rehberde pratik mülâhazalarla kullanılmakta olan “fail” terimi, örneğin bir suç işlemekle itham edilen şüpheliyi de kapsamaktadır.

edilmektedir. Uygun hallerde bu kurum ve kuruluşlar, mağdur ve/veya faileri arabuluculuğa başvurmaya davet edebilirler. Bu kurum ve kuruluşların örneğin, arabuluculuğun yönetilmesi, onarıcı adaletin farklı şekillerinin sunulmasının yanı sıra, ilgili tarafların desteklenmesinde de rolleri olabilmektedir.

1.4. Avukatların rolü

13. Avukatlara yönelik etik kurallar, avukatların, taraflara konuyla ilgili bilgi vermesi ve uygun hallerde, tarafları mağdur fail arabuluculuğuna başvurmaya ve tarafların, davanın yetkili mercilerce arabuluculuğa gönderilmesini istemelerini teşvik etmesi yönünde bir zorunluluk veya tavsiye içermelidir.

1.5. Arabuluculuk programlarının kalitesi

14. Arabuluculuğun kaliteli olmasının sağlanması, tarafların arabuluculuğa gönderilmesinde hâkimler, savcılar ve diğer ceza adaleti mercileri, müvekkillerin bilgilendirilmesinde avukatlar ve arabuluculuk sürecinde kamuoyunun güveni bakımından gereklidir.

15. Üye devletlerin arabuluculuk programlarını ve devam etmekte olan pilot projeleri sürekli olarak izlemeleri ve bunların harici ve bağımsız olarak değerlendirilmesi için uygun şartları oluşturmaları önemlidir. Arabuluculuk programlarının kalitesinin mukayese edilebilmesi için, nitelik ve nicelik yönünden değerlendirilmelerini de kapsayacak genel kıstaslar belirlenmelidir. Üye devletlerin kanun koyucuları ve/veya ceza adaleti mercileri, arabuluculuğun ve arabuluculuk sonunda yapılan anlaşmaların ceza yargılama usulleri üzerindeki muhtemel sonuçlarının belirlenmesi konusunda teşvik edilmektedir.

16. Bir suçun işlenmesinin ardından mağdur ve fail arasındaki güç dengesizliğinden hareketle, üye devletler, mağdurun ihtiyaçlarının arabuluculuk öncesinde, sırasında ve sonrasında özel dikkat gerektireceğinin bilincinde olmalıdırlar. Bu sebeple, üye devletlere bu konuda daha fazla araştırma ve geliştirme çalışması yapmaları tavsiye edilmektedir.

1.6. Gizlilik

17. Gizlilik yükümlülüğü, arabuluculuk sürecinin bütün aşamalarında ve arabuluculuğun tamamlanmasından sonra, arabulucu için bağlı olmalıdır. Bu yükümlülüğün istisnaları⁴ öngörüldüğünde, bu istisnalar kanun tarafından açıkça tanımlanmalıdır.

18. Üye devletler, arabuluculukta gizliliği yasal olarak güvence altına almalıdırlar. Gizlilik yükümlülüğünün arabulucu tarafından ihlâli ciddi bir disiplin suçu olarak kabul edilmeli ve uygun bir yaptırımla cezalandırılmalıdır.

1.7. Arabulucuların nitelikleri

19. Üye devletler ve/veya arabuluculuk kuruluşları, arabulucular için uygun eğitim programları sunmalı ve eğitim programlarındaki farklılıklar dikkate alınarak, eğitimle ilgili müşterek standartlar belirlenmelidir.

20. Arabuluculuk eğitiminde, asgari olarak aşağıdaki konular yer almalıdır:

- arabuluculuğun esasları ve amaçları,
- arabulucunun davranışları ve etik kuralları,
- arabuluculuk sürecinin aşamaları,
- ceza adaleti sistemi hakkında temel bilgiler,
- ceza adaleti ve arabuluculuk arasındaki ilişki,
- arabuluculuğun belirtisi, yapısı ve işleyişi,

⁴ Bu konuda özellikle, Ceza Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa İlişkin Rec(99)19 sayılı Tavsiye Kararınının 30. paragrafına bakınız.

- arabuluculuğun yasal çerçevesi,
- mağdur ve failerin tepkileri hakkındaki temel bilgiler dâhil olmak üzere, iletişim ve mağdurlar, failer ve arabuluculuk sürecine katılan diğer kişilerle çalışma hüner ve yöntemleri,
- arabuluculuk hünerleri ve yöntemleri,
- yeterli ölçüde rol oyunu ve diğer pratik alıştırmalar,
- ağır suçlar ve çocukların katıldığı suçlara yönelik arabuluculukta özel hünerler,
- çeşitli onarıcı adalet yöntemleri,
- eğitime katılan kişinin bilgi ve yeterliliğinin değerlendirilmesi.

21. Bu eğitimi gözetim, rehberlik ve sürekli mesleki gelişim takip etmelidir.

22. Üye devletler, arabuluculara ve/veya arabuluculuk hizmeti sunan ve/veya arabulucuları eğiten kurumlara, akreditasyon vermek için ortak kıstasların belirlenmesinin önemini kavramalıdır. Avrupa genelinde dolaşımın artması nedeniyle, örneğin Avrupa arabulucu sertifikası gibi, akreditasyon konusunda uluslararası ortak kıstasların oluşturulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.

23. Bazı üye devletlerin, arabuluculuk eğitiminin niteliği konusunda sorunlarla karşılaşması sebebiyle, ulusal eğitim kurumlarına, bağlantı kurmaları ve/veya arabulucular ve arabuluculuk eğitimcilerine (örneğin bir Avrupa eğitim merkezi) yönelik sürekli bir eğitim programı oluşturmaları tavsiye edilmektedir. Bu süreç, Avrupa Konseyi tarafından Avrupa Birliği ile işbirliği içerisinde kolaylaştırılabilir.

1.8. Çocukların katılımı ve korunması

24. Üye devletler, yeterli koruma tedbirleri ve usûle ilişkin güvenceler oluşturmak suretiyle, çocukların arabuluculuk sürecine katılmaları sırasında, onlara destek verilmesinin ve onların korunmasının önemini kabul etmelidir.

25. Üye devletler, çocukların ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğa katılımı için bir rehber oluşturmak amacıyla, bu alandaki doğru uygulamaların incelenmesi, değerlendirilmesi ve tanımlanması konularında birlikte çalışmalıdırlar. Bu çalışma, Avrupa Konseyi tarafından Avrupa Birliği ile işbirliği içerisinde kolaylaştırılabilir.

26. Bu özel rehber aşağıda belirtilen konuları içermelidir:

- a. çocuğun yaşı veya aklî olgunluğunun uygunluğu ve bunun, çocuğun arabuluculuk sürecine katılımı üzerindeki sonuçları;
- b. ailelerin, özellikle arabuluculuğa katılmaya karşı çıktığı durumlarda rolü;
- c. arabuluculuğa çocuklar katıldığında, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve/veya vasilerin arabuluculukta yer alması.

1.9. Etik kurallar

27. Üye devletler kendi ülkelerinde, yasal tedbirler yoluyla ve/veya arabulucular için etik kurallar geliştirmek suretiyle, gizlilik ve diğerleri gibi arabuluculuğun temel esaslarının kavram, kapsam ve güvencelerinde yeknesaklığı sağlamak amacıyla tedbirler almalıdır.

28. Hukukî ve ticarî arabuluculuk hakkında geliştirilmiş Arabuluculara İlişkin Avrupa Etik Kurallarının, Avrupa genelindeki çeşitli arabuluculuk kuruluşları arasında giderek daha fazla benimsendiği dikkate alındığında, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğun kendine has özelliklerini göz önünde bulunduran, özel Etik Kurallarının hazırlanması tavsiye edilmektedir.

1.10. Etik kuralların ihlâlleri

29. Arabulucuların bir etik kuralı ihlâl etmeleri halinde, üye devletler ve arabuluculuk kuruluşları, uygun şikâyet ve disiplin tedbiri usullerine yer vermiş olmalıdırlar.

1.11. Milletlerarası arabuluculuk

30. Arabuluculuk anlaşmasına dayanan yükümlülükler, savcılık bürosu görevlileri veya hâkim gibi, resmî yargı görevlileri tarafından alınmış ise, ilâmlar veya diğer yargı kararlarıyla aynı etkiye sahip olmalıdır. Böyle bir karar, aynı vakıalar hakkında başka bir üye devlette soruşturma yapılmasını önlemelidir (*ne bis in idem* ilkesi)

2. Erişilebilirlik

2.1. Mağdurların ve failerin hakları

31. Üye devletler, mağdurların ve failerin arabuluculuk sürecinde yer alabilmelerini sağlamak için, bu kişilerin haklarının korunmasını ve bunların sahip oldukları hakların tam anlamıyla farkında olmalarını sağlayacak gerekli tüm tedbirleri almalıdırlar. Arabuluculuk, hem mağdur hem de failerin, hür ve bilgilendirilmiş şekilde bu sürece rıza göstermelerini gerektirir ve arabuluculuğun taraflardan herhangi birinin aleyhine olması riski varsa, arabuluculuk kesinlikle kullanılmamalıdır. Arabuluculuğun sadece her iki taraf üzerindeki muhtemel faydaları değil, ayrıca, mağdur⁵ başta olmak üzere, her iki taraf üzerindeki muhtemel riskleri de dikkatle değerlendirilmelidir.

32. Bu sebeple, mağdur fail arabuluculuğu hakkındaki bilgilerin açık, eksiksiz ve zamanında olmasını sağlamak için özel çaba gösterilmelidir.

Bu bilgiler şunları içermelidir:

- arabuluculuk süreci;
- başvuranların hakları ve yükümlülükleri;
- arabuluculuğun hukukî etkileri.

33. Arabuluculuğa katılan taraflar, özellikle arabuluculuk usulünün, ceza muhakemesinin sona ermesi, suç isnat edilen fail hakkında hükmedilen yaptırımın ertelenmesi veya hafifletilmesi dâhil, adlî karar verme usulü üzerindeki muhtemel sonuçları hakkında tam anlamıyla bilgilendirilmelidirler. Mağdurların özel hassasiyetlerinin bulunduğu davalarda da mağdurlar, fail ile yüz yüze gelmeksizin arabuluculuğun yönetilme olasılığının bilincinde olmalıdırlar.

2.2. Arabuluculuğa başvuran kişilerin ödeyeceği masraflar

34. Üye devletler, arabuluculuğun herkes tarafından erişilebilir olmasını sağlamak amacıyla, adlî yardım ve/veya diğer yollarla arabuluculuk hizmetlerini malî açıdan doğrudan desteklemelidir. Failin arabuluculuğa katılımının masraflarını kısmen karşılamasının zorunlu olduğu bazı üye devletlerdeki gibi istisnai hallerde, üye devletler, bu katkının kişinin geliriyle orantılı olmasını sağlamalıdırlar. Adlî yardım kapsamında karşılanmayan masraflı bir arabuluculuk usûlü, arabuluculuğun önünde bir engel teşkil edebilir.

⁵ Mağdurlara yardım hakkında Rec(2006)8 sayılı Tavsiye Kararının 13. maddesine bakınız.

2.3. Zamaşımı sürelerinin durdurulması

35. Arabuluculuğu herkes tarafından erişilebilir kılmak için, arabuluculuğa başvurulması, zamaşımı sürelerinin dolması tehlikesiyle engellenmemelidir. Bu sorunu gidermek için üye devletler, zamaşımı sürelerinin durdurulmasına ilişkin hükümler benimseme konusunda teşvik edilmektedir.

3. Bilinç

36. Anketlere verilen cevaplara bakıldığında, onarıcı adalet kavramı hakkında yargı, savcılar ve diğer ceza adaleti mercileri, mağdur destek kuruluşları, hukukçular, mağdurlar ve failer ile genel olarak kamuoyundaki bilinç eksikliğinin, arabuluculuğun gelişimi önündeki temel engellerden biri olduğu görülmektedir.

37. Ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuk hakkındaki Tavsiye Kararının politika üretkenler, akademisyenler, arabuluculuk kuruluşları ve arabulucuların erişimine açık olabilmesi için, bu kararın tüm üye devletlerin dillerinde tercüme edilmesi ve dağıtılması şarttır.

38. CEPEJ'in internet sitesinde, arabuluculuk konusunda özel bir sayfa oluşturması tavsiye edilmektedir. Bu sayfa içerisinde, ilgili Tavsiye Kararının tercümesine, açıklayıcı bilgi notuna ve Avrupa Konseyinin arabuluculukla ilgili diğer metinleri ile ceza uyuşmazlıklarda arabuluculuk hakkındaki Tavsiye Kararının ülkelerdeki etkilerinin değerlendirilmesine yer verilebilir. Bu özel internet sayfasında, arabuluculuk programları ve pilot projelerinin izlenmesi ve değerlendirilmesine dair bilgiler, üye devletlerdeki arabuluculuk hizmet sağlayıcılarının listesi, yararlı internet sitelerine bağlantılar ve benzerleri de yer alabilir.

3.1. Kamuoyunun bilinci

39. Üye devletler, STK'lar ve diğer arabuluculuk kuruluşları, kamuoyunda arabuluculuğun faydaları hakkındaki bilinci artırmak için uygun tedbirler almalıdırlar.

40. Bu tedbirler şunları içerebilir:

- medyada yer alacak makaleler/bilgiler,
- broşür/kitapçık, internet, posterler kanalıyla arabuluculuk hakkında bilgi yayılması,
- arabuluculuk hakkında telefon yardım hattı,
- bilgilendirme ve danışma merkezleri,
- “arabuluculuk haftaları” gibi bilinçlendirme üzerinde yoğunlaşan programlar,
- seminer ve konferanslar,
- arabuluculuk hizmeti veren mahkeme ve kurumlarda, arabuluculuk hakkında halka açık günler düzenlenmesi.

41. Üye devletler, üniversiteler, diğer akademik kuruluşlar ve arabuluculuk kuruluşları, arabuluculuk ve onarıcı adalet alanındaki bilimsel araştırmaları desteklemeli ve teşvik etmelidirler.

42. Arabuluculuk ve diğer onarıcı adalet yolları, okullarda millî müfredata dâhil edilmelidir.

3.2. Mağdur ve failerin bilinci

43. Yargı mensupları, savcılar, polis, ceza adaleti mercileri, avukatlar ve diğer adlî meslek mensupları, sosyal hizmet uzmanları, mağdur destek kuruluşlarının yanı sıra onarıcı adalet süreçlerinde yer alan diğer kuruluşlar, mağdur ve failere, arabuluculuk hakkında sürecin erken aşamalarında bilgilendirme ve tavsiyelerde bulunarak, her iki tarafa da muhtemel tavsiye ve riskleri vurgulamalıdır.

3.3. Polisin bilinci

44. Polislerin, bir davanın ilk aşamalarında duruma müdahale etmesi ve bu sebeple de mağdur ve faillerle ilk temas eden kişiler olması sebebiyle, onların eğitimi onarıcı adalet anlayışını içermelidir. Davaların arabuluculuğa gönderilmesi hususuna özel önem verilmelidir. Bu, fail ve mağdurlar hakkındaki bilgilendirme dâhil, eğitimin yanı sıra broşür/kitapçık dağıtımı yoluyla sağlanabilir.

3.4. Yargı ve savcılarının bilinci

45. Giderek daha fazla sayıda üye devlet, hâkim ve savcılarının, mağdur ve/veya failleri arabuluculuğa başvurmaya davet etmeleri ve/veya eşit koşullarda, davayı arabuluculuğa göndermelerine imkân tanıyan yasal tedbirler kabul etmektedir. Bu sebeple bu iki sùje, arabuluculuk usulü hakkında tam olarak bilgilendirilmiş ve arabuluculuğun faydaları ve muhtemel riskleri hakkında bilinçlendirilmiş olmalıdırlar. Bu, bilgilendirme toplantıları ve mesleğe başlangıç ve sürekli eğitim programlarıyla sağlanabilir.

46. Arabulucular ile hâkimler/savcılar arasındaki kurumsal ve bireysel bağların güçlendirilmesi önemlidir. Bu, özellikle konferanslar ve seminerlerle sağlanabilir.

3.5. Avukatların bilinci

47. Onarıcı adalet ve arabuluculuk, avukatların hem başlangıç hem de sürekli eğitim programları müfredatına alınmalıdır.

48. Barolar ve avukatlık meslek kuruluşları, arabuluculuk program sağlayıcılarının listelerini bulundurmalı ve bunları avukatlara dağıtmalıdır.

49. Üye devletler ve Barolar, avukatların, uyuşmazlıkların çözümünde müvekkillerine arabuluculuğa başvurmayı tavsiye etme konusunda, şevkini kırmayacak ücret tarifeleri oluşturulması için tedbirler almalıdır.

3.6. Sosyal hizmet uzmanlarının bilinci

50. Üye devletler, sosyal hizmet uzmanlarının onarıcı adalet ve arabuluculuk konularında bilincini artırmak için tedbirler almak konusunda teşvik edilmektedir.